

KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

w roku szkolnym 2015/16

Ramowy program merytoryczny konkursu geograficznego dla gimnazjum

Cele konkursu:

- 1) rozwijanie ciekawości poznawczej uczniów,
- 2) poszerzenie wiedzy dotyczącej Ameryki Północnej i Południowej,
- 3) doskonalenie umiejętności takich jak wyszukiwanie, selekcjonowanie, analiza informacji, porównywanie, uogólnianie, wnioskowanie, odkrywanie zależności oraz prawidłowości,
- 4) zachęcanie uczniów do samokształcenia,
- 5) rozwijanie myślenia geograficznego,
- 6) kształtowanie postaw zrozumienia i przyjaźni w stosunku do innych grup społecznych, etniczno-kulturowych i narodów.

Zakres wiadomości i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach konkursu

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiadomościami i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z zakresu geografii na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r. poz. 977).

Na wszystkich etapach uczeń powinien wykazać się znajomością i rozumieniem pojęć geograficznych a także umiejętnościami:

- lokalizowania na mapach obiektów geograficznych i miejsc występowania zjawisk, procesów przyrodniczych oraz społeczno-gospodarczych,
- określania współrzędnych geograficznych punktów i obszarów oraz obliczania rozciągłości południkowej (w stopniach i km) i rozciągłości równoleżnikowej w stopniach,
- posługiwania się skalą mapy, w tym obliczanie odległości i powierzchni na mapie oraz w terenie,
- obliczania wysokości Słońca w momencie górowania w pierwszych dniach kalendarzowych pór roku,
- obliczania czasu słonecznego i strefowego,
- obliczania średniej temperatury oraz rocznej amplitudy temperatury powietrza,
- obliczania zmian temperatury wraz z wysokością oraz wysokości bezwzględnych przy znanych temperaturach,
- określania długości dnia w zależności od pory roku,
- analizowania i interpretowania treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, turystycznych,
- rozpoznawania stref klimatycznych i typów klimatu na podstawie rocznego przebiegu temperatury powietrza i sum opadów,
- interpretowania tabel, wykresów, schematów i innych źródeł informacji geograficznej oraz formułowania wniosków,
- identyfikowania obiektów geograficznych na fotografiach, zdjęciach lotniczych i satelitarnych oraz mapach,
- wykazywania myślenia przyczynowo-skutkowego,
- porównywania i rozróżniania obiektów, zjawisk, procesów, pojęć,
- wydawania opinii na dany temat na podstawie posiadanych informacji,

- wyjaśniania zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym oraz wyjaśniania ich zróżnicowania przestrzennego,
- krytycznego wyszukiwania i selekcjonowania informacji w Internecie oraz w literaturze i atlasach,
- obliczania plonów (dt/ha), salda bilansu handlu zagranicznego,
- obliczania: przyrostu naturalnego i rzeczywistego, współczynnika przyrostu naturalnego i rzeczywistego, gęstości zaludnienia, wskaźnika urbanizacji.

Temat przewodni konkursu w roku szkolnym 2015/16: „Odkrywamy Amerykę”

ETAP I (szkolny)

Środowisko przyrodnicze Ameryki Północnej i Południowej

1. Położenie geograficzno-matematyczne kontynentów Ameryki Północnej i Ameryki Południowej.
2. Konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej obu kontynentów.
3. Ukształtowanie poziome kontynentów (przebieg linii brzegowej, wyspy i półwyspy).
4. Wody oblewające Ameryki (oceany i morza, zatoki i kanały).
5. Najważniejsze cechy ukształtowania pionowego Ameryk.
6. Główne czynniki i procesy wewnętrzne wpływające na ukształtowanie powierzchni Ameryk.
7. Główne cechy płytowej budowy litosfery (tektonika) i jej związek z występowaniem zjawisk wulkanicznych i trzęsień Ziemi na omawianym obszarze.
8. Rozmieszczenie i cechy krain geograficznych (w tym nazwy i wysokości bezwzględne najwyższych gór).
9. Układ powierzchniowych prądów morskich i ich wpływ na warunki klimatyczne i środowisko przyrodnicze wybrzeży.
10. Inne czynniki geograficzne wpływające na zróżnicowanie klimatu.
11. Zróżnicowanie klimatyczne Ameryki Północnej i Ameryki Południowej (strefy klimatyczne i typy klimatu według Okołowicza).
12. Mechanizm powstawania pasatów, cyklonów tropikalnych, tornad, fenów (w tym opis przebiegu procesów pogodowych im towarzyszących) oraz obszary objęte ich oddziaływaniem.
13. Rozmieszczenie głównych rzek, dorzeczy, zlewisk oraz przebieg działów wód.
14. Rozmieszczenie głównych jezior i ich pochodzenie.
15. Strefowość klimatyczno-roślinno-glebowa Ameryk. Charakterystyczne zbiorowiska roślinne oraz typy gleb strefowych.
16. Zróżnicowanie pięter roślinnych i wysokości występowania granicy wiecznego śniegu na omawianym obszarze.

Poszerzenie treści zawartych w podstawie programowej dotyczy punktów: 8, 12.

Etap II (rejonowy)

Podział polityczny, ludność i gospodarka Ameryki Północnej i Południowej

Obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności z etapu szkolnego oraz:

1. Podział polityczny (rozmieszczenie państw i stolic, przebieg granic) oraz terytoria zależne innych państw, w tym europejskich.
2. Znajomość pojęć: Ameryka Łacińska, Ameryka Anglosaska, Ameryka Środkowa.
3. Pochodzenie ludności – kierunki migracji do Ameryki. Odkrycia geograficzne i kolonizacja Ameryk.
4. Rozmieszczenie ludności Ameryk. Bariery osadnicze. Obszary o małej i dużej gęstości zaludnienia.
5. Zróżnicowanie demograficzne wybranych państw (przyrost naturalny i rzeczywisty, struktura wiekowa i płci, średnia długość życia, kierunki współczesnych migracji zewnętrznych i ich przyczyny).

6. Zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego wybranych państw (bez USA i Brazylii). Główne wskaźniki rozwoju społecznego i gospodarczego (PKB, HDI, struktura zatrudnienia). Kraje bogate i biedne.
7. Zróżnicowanie Ameryki Północnej i Południowej pod względem odmian ludzkich, językowym i religijnym.
8. Cechy sieci osadniczej Ameryk. Procesy urbanizacji, największe miasta i ich główne funkcje (poza Brazylią i USA).
9. Polonia w Ameryce (etapy migracji oraz rozmieszczenie).
10. Wybrane elementy kulturowe (taniec, muzyka) państw, regionów.
11. Przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na poziom rozwoju rolnictwa Ameryk. Zróżnicowanie typów rolnictwa.
12. Przyczyny zróżnicowania przestrzennego wybranych upraw. Obszary koncentracji upraw: kukurydzy, pszenicy, soi, owoców, bawełny, trzciny cukrowej, kawy (bez USA i Brazylii).
13. Przyczyny i zróżnicowanie przestrzenne chowu bydła (bez USA i Brazylii).
14. Eksporterzy ważniejszych płodów rolnych (bez USA i Brazylii).
15. Eksploatacja lasów i wykorzystanie drewna. Główni producenci drewna (bez USA i Brazylii).
16. Wydobycie ważniejszych surowców mineralnych i ich znaczenie dla gospodarki państw (bez USA i Brazylii).
17. Gospodarowanie w górach (na przykładzie krajów andyjskich).
18. Walory turystyczne rejonu Morza Karaibskiego.
19. Bariery rozwoju gospodarczego krajów wyspiarskich (na przykładzie Małych Antyli).
20. Obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości krajów andyjskich.
21. Organizacje międzynarodowe zrzeszające kraje Ameryki Północnej i/lub Południowej (NAFTA, MERCOSUR, OPA) – kraje członkowskie, główny cel działania.

Poszerzenie treści zawartych w podstawie programowej dotyczy punktów: 1, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21. (Wybrane punkty odnoszą się do treści programowych IV etapu edukacyjnego).

ETAP III (wojewódzki) **Stany Zjednoczone Ameryki (USA), Brazylia**

Obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności z etapu szkolnego i rejonowego oraz:

1. Położenie i podział administracyjny USA i Brazylii (w tym lokalizacja stanów o dużym znaczeniu gospodarczym dla państw). Terytoria zależne USA na całym świecie (rozmieszczenie i ich znaczenie).
2. Cechy sieci osadniczej. Procesy urbanizacji, wielkie miasta i ich główne funkcje. Różnice w rozwoju, układzie przestrzennym między wielkimi miastami USA i Brazylii. Problemy środowiskowe, społeczne, komunikacyjne w wielkich miastach.
3. Zróżnicowanie występowania zasobów naturalnych (lasy, gleby, wody powierzchniowe i podziemne) oraz ich znaczenie gospodarczego.
4. Przyczyny i zróżnicowanie przestrzenne wybranych upraw. Obszary koncentracji upraw.
5. Przyczyny i zróżnicowanie przestrzenne chowu zwierząt (bydła, trzody chlewnej, drobiu).
6. Produkcja i eksport ważniejszych płodów rolnych.
7. Różnice w eksploatacji lasów i wykorzystaniu drewna między USA i Brazylią.
8. Wydobycie ważniejszych surowców mineralnych i ich znaczenie dla gospodarki państw.
9. Najlepiej rozwijające się gałęzie produkcji przemysłowej. Główne okręgi przemysłowe.
10. Zmiany w strukturze wykorzystania energii. Alternatywne źródła energii.
11. Główne porty morskie i lotnicze i ich znaczenie dla gospodarki państw.
12. Zróżnicowanie gęstości sieci drogowej, główne śródlądowe szlaki wodne oraz ich wpływ na rozwój gospodarczy państw.

13. Główne atrakcje turystyczne, w tym obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości (opis, rozpoznawanie na zdjęciach, rozmieszczenie).
14. Różnice w rozwoju społeczno-gospodarczym między USA i Brazylią (wielkość PKB, HDI, struktura PKB i zatrudnienia) oraz ich przyczyny.
15. Problemy rynku pracy. Przyczyny zróżnicowania występowania bezrobocia. Obszary o największym bezrobociu.
16. Bilans i struktura handlu zagranicznego. Najważniejsze towary eksportowane i importowane. Główne kierunki eksportu i importu towarów.
17. Rola USA i Brazylii w gospodarce i polityce światowej.
18. Przyczyny i skutki wylesiania Amazonii.
19. Katastrofy naturalne i związane z gospodarką człowieka.

Poszerzenie treści zawartych w podstawie programowej dotyczy punktów: 1, 4, 5, 6,7, 8, 11, 13, 14, 15, 16, 19.

LITERATURA

Podstawowa:

1. Podręczniki i zeszyty ćwiczeń do geografii dla uczniów gimnazjum.
2. Atlasy geograficzne dla uczniów gimnazjum.
3. Atlasy geograficzne dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
4. J. Makowski „Geografia regionalna świata” – PWN, Warszawa 2006.
5. J. Makowski „Geografia fizyczna świata” – PWN, Warszawa 2004.
6. J. Kądziołka, K. Kocimowski, E. Wołoncej – „Świat w liczbach” WSiP, Warszawa 2013.
7. J. Stasiak, Z. Zaniewicz „Vademecum Nowa Matura 2015 – Geografia zakres rozszerzony”, wyd. Operon, Gdynia 2014.
8. T. Rachwał „Oblicza geografii 2 – podręcznik dla liceum ogólnokształcącego i technikum”, wyd. Nowa Era, Warszawa 2015

Uzupełniająca:

1. M. Binkowska, A. Brynkus- Weber, K. Olędzka, M. Wiśniowska, A. Wilman, A. Zajdel „Księga skarbów UNESCO – obiekty i miejsca, które warto zobaczyć”, wyd. Dragon, Bielsko Biała 2014.
2. red. Irwina Wala-Pęgierska „Przewodnik Wiedzy i Życia „Brazylia”, wyd. Hachette, Warszawa 2009.
3. red. Roman Książek „ Karaiby – praktyczny przewodnik.”, wyd. Pascal, Bielsko Biała 2008.
4. M. Gruszczyńska, S. Adamczak, A. Dylewski, A. Radziejowska, A. Senczuk, M. Johanson „USA”, wyd. Pascal, Bielsko Biała 2014.

Strony internetowe:

- a) <http://www.klimadiagramme.de/>,
- b) <http://whc.unesco.org/>,
- c) http://www.ap.krakow.pl/ptg/index_pliki/prof_balon_polnocna_ameryka.pdf,
- d) http://www.ap.krakow.pl/ptg/index_pliki/prezbtacje/jaroslaw_balon_srodowisko_przyrodnicze.pdf,
- e) inne strony internetowe – tematyczne, regionalne.

Przybory szkolne:

długopis czarno piszący, kalkulator (nie może być elementem innego urządzenia).

